

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania D. Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
z udziałem zainteresowanych: A. A. i S. A.
o ustalenie podstawy wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej D. Spółki Akcyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 sierpnia 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bez
obciążania strony skarżącej kosztami zastępstwa procesowego
pозwanego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2017 r. oddalił apelację płatnika składek D. Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. od wyroku Sądu Okręgowego w B. V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 grudnia 2016 r., oddalającego jego odwołanie od czterech decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 3 czerwca 2015 r. ustalających podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu zatrudnienia u płatnika składek zainteresowanych pracowników od spornych ryczałtów pieniężnych.

W sprawie tej ustalono, że płatnik składek prowadzi działalność gospodarczą w zakresie budowy i sprzedaży domów, świadcząc roboty w postaci wznoszenia

budynków, wykonania instalacji elektrycznych i wodno-kanalizacyjnych, tynkowania, zakładania stolarki budowlanej, malowania i szklenia, wykonywania konstrukcji i pokryć dachów. Usługi realizuje zarówno w kraju, jak i za granicą. W okresach wskazanych w decyzjach zainteresowani jako pracownicy świadczyli pracę na rzecz płatnika składek na terenie Niemiec, gdzie byli zatrudnieni przy montażu budynków mieszkalnych i przy ich wykańczaniu. Spór dotyczył zatem pracowników delegowanych do pracy za granicą w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, którzy na podstawie przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE nr L 166/1 z dnia 30 kwietnia 2004 r. ze zm.; dalej „rozporządzenie nr 883/2004”) i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284/1 z dnia 30 października 2009 r.; dalej „rozporządzenie nr 987/2009”), nadal podlegali ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Pracodawca organizował im zakwaterowanie w pobliżu miejsca świadczenia pracy i pokrywał jego koszty, respektując § 19 regulaminu wynagradzania obowiązującego w spółce do dnia 6 stycznia 2012 r., który stanowił, że pracownikowi skierowanemu do pracy za granicą przysługuje bezpłatne zakwaterowanie, a w razie jego niezapewnienia, ryczałt na pokrycie kosztów zakwaterowania w wysokości określonej w obowiązujących przepisach, a także § 21 nowego regulaminu, obowiązującego od dnia 7 stycznia 2012 r., według którego pracodawca mógł przyznać pracownikowi świadczenie dodatkowe związane z podjęciem pracy w kraju oddelegowania w postaci bezpłatnego zakwaterowania albo ryczałtu pieniężnego na zakwaterowanie i wyżywienie, co najmniej w wysokości określonej w przepisach obowiązujących w kraju zatrudnienia lub udzielić pomocy w organizacji zakwaterowania, a także ewentualnie zaliczkowo opłacać zakwaterowanie w imieniu pracownika. W praktyce kwota przeznaczona na zakwaterowanie była wypłacana jako ryczałt kierownikom budowy, którzy opłacali kwatery dla siebie i pracowników. Rzeczywisty koszt związany z zakwaterowaniem w całości ponosiła spółka.

Sądy obydwu instancji, stosując art. 18 ust. 1 i art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13

października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm., dalej „ustawa systemowa”) w związku z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1509 ze zm., dalej „ustawa podatkowa”), uznały, że sporne świadczenia w naturze były przychodami zainteresowanych pracowników, które podlegały wyłączeniu z podstawy wymiaru składek według § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1949, dalej „rozporządzenie”).

W skardze kasacyjnej dotyczącej zainteresowanych pracowników: A. A. oraz S. A. płatnik składek zarzucił naruszenie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych w związku z art. 4 pkt 9 i art. 18 ust. 1 ustawy systemowej przez błędną wykładnię i przyjęcie, że sporne świadczenia na rzecz wymienionych pracowników, które były realizowane „w celu świadczenia przez nich pracy w sposób zapewniający zmniejszenie jej uciążliwości, stanowią dla nich przychód ze stosunku pracy”, i stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a także na ubezpieczenie chorobowe, wypadkowe i zdrowotne pracowników skarżącego. Tymczasem sporne świadczenia były dokonywane w interesie skarżącego, a nie zainteresowanych pracowników, bo „związane były z wypełnieniem ciężącego na skarżącym, jako na pracodawcy, obowiązku zapewnienia prawidłowej i efektywnej organizacji pracy, z uwzględnieniem charakteru prowadzonej przez D. działalności gospodarczej”. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący sformułował zagadnienie prawne, „czy w związku z istnieniem zasady spójności orzecznictwa w ramach polskiego systemu prawnego możliwe jest istnienie rozbieżności w zakresie stosowania przez sądy administracyjne (w tym przez Naczelný Sąd Administracyjny) oraz przez sądy cywilne (w tym przez Sąd Najwyższy) definicji przychodu pracownika ze stosunku pracy zawartej w art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w zakresie kwalifikacji jako takiego przychodu świadczeń ponoszonych przez pracodawcę na pokrycie przez pracownika kosztów noclegów i zakwaterowania pracowników oddelegowanych poza miejsce

zamieszkania?”. W tym zakresie powołał się na „zasadę spójności orzecznictwa” w polskim systemie prawnym, wskazując na rozbieżność pomiędzy wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 lipca 2014 r., K 7/13 i wyrokami Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23 lipca 2015 r., II FSK 1698/13, z dnia 19 września 2014 r. (II FSK 2280/12) w konfrontacji do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2015 r., III UZP 14/15, utrzymując, że „ponoszenie kosztu nieodpłatnego dla pracownika zakwaterowania w miejscu wykonywania pracy poza siedzibą pracodawcy leży w interesie pracodawcy i jako takie nie stanowi przychodu pracownika”. Wskazał też na potrzebę wykładni art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez przyjęcie, że „kwoty tzw. ryczałtu na zakwaterowanie i wyżywienie, ujmowane na niemieckich listach płac zainteresowanych nie podlegają uwzględnieniu w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne”, a także zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, a ponadto o orzeczenie o zwrocie spełnionego świadczenia i z tego tytułu zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na jego rzecz kwoty 43.311,35 zł wraz z odsetkami.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kolejna skarga kasacyjna tego samego płatnika składek dotyczy analogicznych kwestii, które uzyskały należyte wyjaśnienie prawnych i jurysdykcyjnych wątpliwości z negatywnym osądem tożsamyh oczekiwań skarżącego. W szczególności już 29 listopada 2017 r. (I UK 99/17, LEX nr 2435675) Sąd Najwyższy w analogicznej sprawie oddalił skargę kasacyjną tego samego płatnika składek, podtrzymując stanowisko o zasadności wliczania świadczeń wypłacanych przez pracodawcę za noclegi do podstawy wymiaru

składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W tym zakresie podtrzymał poglądy prawne wyrażone w uchwale z dnia 10 grudnia 2015 r., III UZP 14/15 (OSNP 2016 nr 6, poz. 74), że zakwaterowanie pracownika za granicą na koszt pracodawcy stanowi świadczenie uzyskane przez pracownika w naturze, którego równowartość pieniężna jest przychodem pracownika ze stosunku pracy uwzględnianym w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, choć niekiedy takie świadczenia pracodawcy są wyłączone spod opodatkowania do ustawowo określonej kwoty. Należy wskazać, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych zawierają odrębne i autonomiczne unormowanie i delegację w art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych do określenia wyłączonych z podstawy wymiaru składek świadczeń, które zostały wyczerpująco wymienione w § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1949), którymi nie zostały objęte przychody z tytułu ponoszonych przez pracodawcę kosztów zakwaterowania pracowników za granicą. W konsekwencji nie podstaw do wyłączenia takich świadczeń z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Wszystko to oznacza, że świadczenia ponoszone przez pracodawcę ze spornego tytułu na rzecz pracownika, które bez wątpienia wywołują ekwiwalentny „ubytek” w majątku pracodawcy, ale także powiększa przychód pracownika, który w przeciwnym razie sam musiałby pokryć koszt noclegu. Sporne świadczenia stanowią zatem przysporzenie majątkowe pracownika „w naturze”, pozyskane od skarżącego pracodawcy-płatnika składek, który uregulował takie „ponoszone za pracowników” świadczenia pieniężne ze stosunku pracy w wewnętrznych regulaminach wynagradzania i spełniał je nie tylko we własnym interesie, ale także w interesie zatrudnianych pracowników, których w ten sposób nie obarczały koszty zakwaterowania. Wartość tego typu spornych świadczeń „kwaterunkowych” udzielanych pracownikowi w „naturze” ustala się dla celów składkowych według zasad określonych w § 3 ww. rozporządzenia, co potwierdza także potwierdza ich „składkową” naturę prawną.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na

podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., bez obciążania skarżącego w kolejnej takiej samej sprawie kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym, która nie może wiele razy oczekiwać ani generować kolejnych, tj. „zwielokrotnionych” wysokich kosztów zastępstwa procesowego w tożsamych lub analogicznych sporach (art. 102 k.p.c.).